norden

**Børn og unge i Norden –
en tværsektoriel strategi for
Nordisk Ministerråd
2016-2022**

Børn og unge i Norden – en tværsektoriel strategi for Nordisk Ministerråd 2016-2022

ISBN 978-92-893-4596-5 (PRINT)

ISBN 978-92-893-4597-2 (PDF)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2016-739>

ANP 2016:739

© Nordisk Ministerråd 2016

Layout: Maria Hagerup

Illustrationer: Saadia Hussain

Tryk: Rosendahls

Oplag: 100

Skrift: Meta LF

Papir: Munken Polar

Printed in Denmark

Denne rapport er udgivet med finansiell støtte fra Nordisk Ministerråd. Indholdet i rapporten afspejler dog ikke nødvendigvis Nordisk Ministerråds synspunkter, meninger, holdninger eller anbefalinger.

www.norden.org/nordpub

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18

1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

www.norden.org

**Børn og unge i Norden –
en tværsektoriel strategi for
Nordisk Ministerråd
2016-2022**

Om tværsektorielle strategier i Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråds tværsektorielle strategier beskriver ministerrådets prioriteringer og ambitioner inden for områder, som spænder over flere sektorer, og de udgør dermed en fælles platform og rettesnor for de forskellige ministerråds arbejde inden for den pågældende tematik.

De tværsektorielle strategier er styrende for ministerrådets aktiviteter, men de skal også ses i relation til andre policydokumenter, såsom visionen for det nordiske regeringssamarbejde (Sammen er vi stærkere), de forskellige sektors samarbejdsprogrammer samt de nationale formandskabsprogrammer. Nordisk Ministerråd skal herudover integrere et ligestillings- og bæredygtighedsperspektiv i alle sine aktiviteter. Se strukturen for ministerrådets policydokumenter herunder.

Tabel: Struktur for policydokumenter i Nordisk Ministerråd:

Policydokument	Målgruppe	Tidsperiode
Samarbejdsministrenes visionserklæring	Nordisk Ministerråd	Foreløbig
Tværsektoriel strategi	Nordisk Ministerråd	Op til 6 år
Samarbejdsprogram	Sektorspecifikt	4-årig
Formandsprogram	Nordisk Ministerråd	1-årig

Denne tværsektorielle strategi består af en indledning, som beskriver formålet med strategien og dens udgangspunkter. Derefter beskrives de udvalgte strategiske indsatsområder for strategiperioden samt organisering og opfølgning.

Indhold

Om den tværsektorielle strategi for børn og unge i Norden 8

Formålet med børnerettigheds- og ungdomspolitisk samarbejde i Norden 9

Strategiske indsatsområder 13

Styrket støtte til og inklusion af udsatte børn og unge 13

Fortsat samarbejde med og støtte til civilsamfundet 15

Forbedret videndeling og kompetenceudviklende indsatser 17

Organisering i Nordisk Ministerråd 21

Et fælles ansvar 21

Ministerråd med særligt ansvar 21

Nordisk Børne- og Ungdomskomité (NORDBUK) 23

Opfølgning og rapportering 24

Om den tværsektorielle strategi for børn og unge i Norden

Denne strategi blev vedtaget af de nordiske samarbejdsministre den 11/2 2016. Der skal følges op på strategien hvert andet år, og den skal evalueres inden udgangen af 2022.

Norden skal være det bedste sted i verden at være barn og ung

Det er Nordisk Ministerråds vision for arbejdet for og med børn og unge, suppleret af ministerrådets overordnede vision: Sammen er vi stærkere om et grænseløst, innovativt, synligt og udadvendt nordisk samarbejde, som er blevet vedtaget af Samarbejdsministrene (MR-SAM).

Børn og unge er prioriterede målgrupper i Nordisk Ministerråd. For minister-rådet består de to målgrupper, børn og unge, af alle i alderen 0-25 år, og de omfatter dermed piger, drenge og børn, som ikke identificerer sig med det ene eller det andet køn, op til 18 år i overensstemmelse med børnekonventionen samt unge kvinder og mænd og unge transpersoner op til 25 år. Eftersom der ikke findes nogen skarp grænse mellem ung og voksen, kan målgruppen variere afhængigt af indsatsen og dermed også inkludere personer over 25 år. Børn og unge anvendes som en samlingsbetegnelse i denne strategi, men det er vigtigt at holde sig for øje, at børn og unge er forskellige og har forskellige identiteter, erfaringer og forudsætninger, hvilket Nordisk Ministerråd altid skal tage højde for i sit arbejde.

Med udgangspunkt i FN's konvention om børns rettigheder skal Nordisk Ministerråd arbejde for at fremme og værne om børns og unges rettigheder samt fremme deres muligheder for at udøve disse rettigheder og tage del i samfundet. Det betyder, at alle børn og unge i Norden skal have ret til gode levevilkår og indflydelse uanset køn, kønsidentitet eller -udtryk, etnicitet, religion eller anden tro, funktionsnedsættelse, seksuel orientering eller alder. Alle børn og unge har ret til social og økonomisk tryghed, et godt fysisk og psykisk helbred, fritids- og kulturtilbud, identitet og sprog samt mulighed for at uddanne og udvikle sig. Alle børn og unge skal have mulighed for at påvirke deres eget liv, deres nærmiljø og samfundet som helhed.

Dette er grundlaget for Nordisk Ministerråds arbejde med børn og unge. Børn og unges trivsel og mulighed for at udøve deres rettigheder er en forudsætning for Nordens fortsatte udvikling. Derfor skal ministerrådet arbejde ud fra det perspektiv, at alle børn og unge er vigtige her og nu – ikke kun i fremtiden. Et helt centralt aspekt af dette arbejde er at integrere et ligestillings- og bæredygtighedsprincip. Ministerrådet skal bidrage til, at Norden bliver en førende region og et forbillede i arbejdet med at skabe et samfund, hvor børns og unges rettigheder og forskellige perspektiver får plads og bidrager til samfundsudviklingen.

De overordnede mål med strategien er at (1) hele ministerrådet i større udstrækning skal integrere et børnerettigheds- og ungdomsperspektiv i sit arbejde og dermed i højere grad belyse og tage højde for børns og unges egne stemmer, og at (2) Nordisk Ministerråd i større udstrækning skal fokusere på de tre strategiske indsatsområder, som denne strategi udpeger som værende centrale for arbejdet frem til 2022.

Ved udarbejdelsen af sektorernes samarbejdsprogram bør man overveje at integrere denne strategi for børn og unge, herunder også de strategiske indsatsområder.

Formålet med børnerettigheds- og ungdomspolitisk samarbejde i Norden

Med et fortsat tæt nordisk samarbejde på børne- og ungdomsområdet kan man opnå mere, end de nordiske lande og områder kan opnå hver for sig. Børns og unges levevilkår påvirkes i høj grad af deres familie, og hvor i Norden de bor og vokser op, og derfor er det vigtigt, at samarbejdet har et lokalt og regionalt fokus. Børnerettigheds- og ungdomspolitik berøres og påvirkes desuden af flere politiske områder, hvilket kræver samarbejde mellem flere samfundssektorer.

Det nordiske børnerettigheds- og ungdomspolitiske samarbejde skal bidrage til øget viden og et dybere samarbejde mellem de nordiske lande, Færøerne, Grønland og Åland. Samarbejdet foregår ikke udelukkende i Norden, men også internationalt og involverer først og fremmest de baltiske lande og Østersøregionen, Arktis- og Barents-samarbejdet samt Europarådet og Den Europæiske Union. Ved at muliggøre møder og interaktion mellem børn og unge samt erfaringsudveksling gennem projekter, konferencer, videnssammenfatninger, metoder og forskning kan vi i fællesskab udvikle en politik og en praksis, som kan gøre Norden til det bedste sted i verden for børn og unge.

Strategiske indsatsområder

Denne strategi tager udgangspunkt i, at ministerrådet tilegner sig en større viden om forskellige børns og unges situation inden for forskellige politiske områder og udvikler sine kompetencer i forhold til at integrere et børnerettigheds- og ungdomsperspektiv på de respektive områder. Endvidere vil Nordisk Ministerråd gennem denne strategi udpege tre strategiske indsatsområder.

Styrket støtte til og inklusion af udsatte børn og unge

Overordnet set er Norden et godt sted for børn og unge at vokse op, men nogle har sværere end andre ved at finde deres plads i samfundet og få deres rettigheder tilgodeset. Det er derfor meget vigtigt, at ministerrådet arbejder for at styrke forudsætningerne for, at udsatte børn og unge bliver inkluderet, bliver hørt i forskellige processer og får mulighed for at få indflydelse, samt at konsekvenserne for børn og unge analyseres med udgangspunkt i barnets tarv, når der træffes beslutninger, som vedrører dem. Det kræver yderligere arbejde og viden i forhold til indsatser, som skal fremme inklusionen og forbedre levevilkårene for børn og unge med forskellige forudsætninger.

Ved at Nordisk Ministerråd styrker sit overordnede fokus på udsatte børn og unge i sit arbejde, kan de respektive politiske områder prioritere de indsatser, der er relevante og nødvendige inden for hvert deres felt. Det kan for eksempel handle om børn og unge, som er på flugt eller migrerer, som udsættes for vold eller overgreb, som har eller risikerer at få fysiske eller psykiske lidelser, som hverken arbejder eller studerer, som ikke har adgang til kultur, eller føler sig udsatte på internettet. Der bør være særligt fokus på forskelle i levevilkår for piger og drenge og unge kvinder og mænd samt på unge transpersoners udsathed. I den løbende opfølgning på denne strategi samt i evalueringen af strategien som helhed skal det tydeligt fremgå, at ministerrådet har prioriteret børns og unges rettigheder og levevilkår.

Fortsat samarbejde med og støtte til civilsamfundet

Norden har tradition for at have et stærkt civilsamfund¹, som fremmes gennem lokal, national og nordisk støtte. Erfaringsudveksling på tværs af landegrænser kan styrke børne- og ungdomssamarbejdet i hvert enkelt nordisk land samt i Grønland og på Åland og Færøerne, men også øge børns og unges kapacitet til at fremføre deres tanker og idéer. Viljen til at mødes antager også nye udtryk og former over tid. Civilsamfundet er en arena, som ofte giver børn og unge mulighed for at udvikle deres kreativitet, iværksætterånd og innovationsevne. Derfor er det vigtigt, at Nordisk Ministerråd bliver ved med at støtte udviklingen af børns og unges forskellige former for organisering og delagtighed i demokratiske processer i Norden ud fra børnenes og de unges forskellige forudsætninger, interesser og behov.

Ved at forsætte sit samarbejde med og sin støtte til civilsamfundet kan Nordisk Ministerråd bidrage til, at de respektive politiske områder kan etablere en dialog og et samarbejde med relevante organisationer og synliggøre og gøre brug af den ekspertviden, som mange aktører i civilsamfundet besidder. Nordisk Ministerråd bør fortsat fremme samarbejde mellem det offentlige og de civilsamfundsorganisationer, der arbejder for og med forskellige børn og unge i Norden. I den løbende opfølgning på denne strategi samt i evalueringen af strategien som helhed skal det tydeligt fremgå, at ministerrådet bevidst samarbejder med og støtter civilsamfundet i arbejdet med og for børn og unge.

¹. Civilsamfundet er et vidt begreb og kan defineres som "alle former for sammenslutninger af mennesker, som ikke er staten, markedet eller enkeltstående husstande/individer". Man kan også tale om frivilligsektoren, foreningslivet, stiftelser, velgørenhedsorganisationer, netværk eller ngo'er, hvor mennesker organiserer sig, fordi de har et fælles mål, et fælles ideal eller en fælles interesse. For Nordisk Ministerråd har de nordiske civilsamfundsorganisationer (sammenslutninger eller netværk på nordisk niveau) særlig betydning. Disse aktører er Nordisk Ministerråds primære samarbejds- og dialogpartnere.

Forbedret videndeling og kompetenceudviklende indsatser

For at Nordisk Ministerråd skal kunne værne om børns og unges rettigheder og perspektiver inden for forskellige sektorer, kræver det viden- og kompetenceudvikling. Det er derfor vigtigt at forbedre ministerrådets processer yderligere med henblik på at gøre brug af den viden, der er nødvendig for, at forskellige politiske områder inden for Nordisk Ministerråd skal kunne arbejde ud fra et børnerettigheds- og ungdomsperspektiv.

Det kræver også fortsat kompetenceudvikling og uddannelse i, hvad det indebærer at integrere børns og unges holdninger og viden i sit arbejde samt konkrete eksempler på, hvordan dette arbejde kan se ud. Disse kompetencer eksisterer ofte blandt unge i civilsamfundet.

Derudover kræver det også kompetenceudvikling og uddannelse i, hvad det indebærer at analysere konsekvenser for børn og unge ud fra barnets tarv i beslutningsprocesser. Dette prioriterede område handler således om udvikling af processer, metoder og kompetencer og omfatter også ministerrådets samarbejde med andre internationale organisationer, som råder over kompetencer inden for børnerettigheds- og ungdomspolitik.

Med forbedret videndeling og kompetenceøgende indsatser i Nordisk Ministerråd kan de respektive politiske områder bidrage til et øget kompetence- og videnniveau i forhold til, hvordan man arbejder videnbaseret med og for børn og unge.

I den løbende opfølgning på denne strategi samt i evalueringen af strategien som helhed skal det tydeligt fremgå, at ministerrådet løbende bidrager med videnudvikling.

Organisering i Nordisk Ministerråd

Et fælles ansvar

Alle dele af Nordisk Ministerråds virksomhed har et ansvar for at arbejde ud fra denne strategis vision. Samtlige dele af virksomheden har desuden et ansvar for at øge deres viden om forskellige børns og unges situation inden for deres politiske område og at integrere et børnerettigheds- og ungdomsperspektiv i deres arbejde.

Samarbejdsministrene (MR-SAM), og derunder Nordisk Samarbejdskomité (NSK), har det overordnede koordinerende ansvar for det nordiske samarbejde på børne- og ungdomsområdet hos Nordisk Ministerråd.

Ministerråd med særligt ansvar

Der findes visse sektorer inden for Nordisk Ministerråd, der har særlig betydning for børns og unges liv og dermed for arbejdet med de tre strategiske indsatsområder i denne strategi. De sektorer, der bærer et særligt ansvar for at arbejde med disse områder, er:

- Arbejdsliv (MR-A)
- Ligestilling (MR-JÄM)
- Kultur (MR-K)
- Regionalpolitik (MR-NER)
- Social- og helsepolitik (MR-S)
- Uddannelse, inklusive sprogsamarbejdet (MR-U)

Nordisk Børne- og Ungdomskomiteé (NORDBUK)

Nordisk Børne- og Ungdomskomiteé (NORDBUK) er Nordisk Ministerråds rådgivende og koordinerende organ i nordiske og internationale børne- og ungdomspolitiske anliggender.

NORDBUKs virksomhed er underlagt komitéens vedtægter og denne strategi. NORDBUK skal bistå de nordiske samarbejdsministre (MR-SAM) i implementeringen, opfølgningen og evalueringen af denne strategi og dens formål.

NORDBUK skal støtte ministerrådene i deres arbejde ud fra et børnerettigheds- og ungdomsperspektiv og facilitere tværsektorielt samarbejde internt i Nordisk Ministerråd i børne- og ungdomspolitiske anliggender.

Opfølgning og rapportering

For at støtte gennemførelsen af denne strategi vil der blive udarbejdet en implementeringsplan, som NORDBUK har ansvaret for. De ministerråd, der har et særligt ansvar for strategien (MR-A, MR-JÄM, MR-K, MR-NER, MR-S og MR-U), udarbejder mål for deres indsatser på strategiens tre strategiske indsatsområder.

Disse mål vil blive evalueret og rapporteret til MR-SAM i en samlet rapport hvert andet år sammen med en opfølgning på hele ministerrådets indsats for at arbejde ud fra et børnerettigheds- og ungdomsperspektiv. Rapporten behandles først af NORDBUK, som har ansvaret for at vurdere udviklingen og foreslå ændringer til MR-SAM.

Udviklingen af Nordisk Ministerråds arbejde med denne strategi skal fremlægges for både Ungdommens Nordiske Råd og Nordisk Råd hvert andet år.

Norden skal være det bedste sted i verden at være barn og ung

Det er visionen for den tværsektorielle strategi for børn og unge i Norden, hvor børn og unge mellem 0 og 25 år er Nordisk Ministerråds prioriterede målgruppe.

For Nordisk Ministerråd er et af strategiens centrale mål, at hele ministerrådet i større udstrækning skal integrere et børnerettigheds- og ungdomsperspektiv i sit arbejde og dermed i højere grad belyse og tage højde for børns og unges egne stemmer.

Med udgangspunkt i FN's konvention om børns rettigheder skal Nordisk Ministerråd arbejde for at fremme og værne om piger og drenge samt unge mænd og kvinders rettigheder samt fremme deres muligheder for at udøve disse rettigheder og tage del i samfundet. Børn og unges trivsel og mulighed for at udøve deres rettigheder er en forudsætning for en bæredygtig udvikling af Norden. Nordisk Ministerråd ønsker at gøre Norden til en foregangsregion i kraft af sin indsats for at skabe et samfund, som respekterer børn og unges rettigheder og stemmer og giver dem mulighed for at påvirke, hvordan deres samfund skal udvikle sig.

norden

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

ANP 2016:739

ISBN 978-92-893-4596-5 (PRINT)

ISBN 978-92-893-4597-2 (PDF)